

CIG-Saúde Laboral

Boletín nº 29

Nº 29   OUTUBRO 2018   CIG - GABINETE TÉCNICO CONFEDERAL DE SAÚDE LABORAL   www.cigsaudelaboral.org

SUMARIO

INFORMACIÓN

CANCRO LABORAL: O RISCO OCULTO QUE NON AVISA

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

DOCUMENTO-ANÁLISE

A VIXILANCIA DA SAÚDE NA NORMATIVA DE PREVENCIÓN DE RISCOS LABORAIS, NTP 959

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

INFORMACIÓN

FONDO DE COMPENSACIÓN

ÁS VÍTIMAS DO AMIANTO

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

EDITA: Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

GOBIERNO DE ESPAÑA

MINISTERIO DE TRABAJO, MIGRACIONES Y SEGURIDAD SOCIAL

FUNDACIÓN ESTATAL PARA LA PREVENCIÓN DE RIESGOS LABORALES, F.S.P.

Confederación Intersindical Galega

Fondo de compensación ás vítimas do amianto

Trala inicial toma en consideración dos partidos representados no Congreso, PSOE, Unidos Podemos, Ciudadanos, PNV, Compromís, EH Bildu e Foro Asturias, e a abstención do PP, en relación á proposición de lei impulsada dende o Parlamento Vasco para crear un Fondo de compensación das vítimas do amianto, logo de moitas dilacións provocadas polo PP coa conivencia política de Ciudadanos, alegando que supoñía importantes modificacións orzamentarias, finalmente o Congreso dos Deputados procedeu a dar trámite á aprobación da proposición de Lei para a creación dun Fondo de Compensación das vítimas do amianto que, nesta última fase atópase no tramo final de presentación de propostas de emenda, en relación ao proxecto de lei existente que a curto prazo deberá dar lugar ao seu texto definitivo.

Dende logo o tema non é baladí. O amianto é un produto altamente canceríxeno empregado masivamente na industria e na construción no Estado español ata a súa prohibición no ano 2002. As consecuencias da exposición ao amianto levan xa moitos anos visibilizándose aquí na Galiza, especialmente na área de Ferrol pola súa relación co emprego masivo e descontrolado deste material na construción naval, sendo a estas alturas xa moitos os traballadores mortos ou afectados polo contacto con este produto nos seus lugares de traballo.

No conxunto do Estado nos últimos dez anos os ingresos hospitalarios por asbestose (fibrose pulmonar provocada polo amianto) calcúlase que se ten incrementado nun 60%, sendo, segundo todos os expertos, os primeiros sinais dun importantísimo afloramento de mortes e enfermidades provocadas polo amianto aínda por chegar.

O amianto foi e é un material de baixo custo moi empregado no século XX, debido ás súas apreciadas propiedades para o seu uso indus-

trial: ignífugo, illante do calor e do son, resistente ás torsións e a corrosión química, etc.; mais co terrible problema que as fibras que desprende este mineral na súa manipulación se incrustan nos pulmóns provocando graves doenzas respiratorias e cancro de pleura e de pulmón entre outras patoloxías, a pesares do cal e de que se coñecían estes prexuízos dende a década dos 40 do pasado século, na Unión Europea non se prohibiu a súa utilización por todos os seus estados membros ata os primeiros anos deste novo século.

Como consecuencia desta tardanza na prohibición do seu uso, o amianto xa ten deixado no conxunto do Estado a miles de vítimas con asbestose, cáncros de pulmón e mesoteliomas, moitas delas, a maioría, sen recoñecemento nin reparación. Estímase que entre o ano 1994 e 2008 morreron cando menos 3.943 persoas por enfermidades vinculadas directamente co amianto.

Así as cousas, o longo período de latencia que caracteriza ás enfermidades relacionadas co amianto, ás veces de 40 anos, augura segundo

a UE un significativo incremento das mesmas para estes próximos anos, estimándose que de agora ao ano 2030 máis de medio millón de traballadores/as morrerán en toda Europa de cancro derivado á exposición ao amianto.

A maiores dos/as traballadores/as que manipulaban amianto ou entraban en contacto co mesmo nos seus postos de traballo, existe tamén un importante grupo de afectados ou vítimas pasivas, composto fundamentalmente por familiares dos/as traballadores/as expostos que remataron inhalando as fibras de amianto impregnadas nas súas roupas de traballo, así como veciños que vivían nun radio dun par de quilómetros das fábricas deste material. Este grupo de afectados aínda non dispoñen dun procedemento que lles facilite o recoñecemento da orixe das súas patoloxías, prosperando até agora as súas demandas fundamentalmente como consecuencia de ir ao rebufo das demandas e litixios xudiciais de orixe laboral. Sería convinte que estes colectivos afectados resultasen finalmente recoñecidos a plenos efectos na proposición de Lei que regulará o Fondo de compensación.

O anteproxecto en si mesmo recolle entre outras cuestións, a natureza e organización do

Fondo, concreta os seus fins, determina a procedencia dos recursos económicos que o deben de nutrir (empresarios, mutuas e persoas titulares de dereitos, aportacións orzamentarias e transferencias), a súa estrutura organizativa de xestión e prazos de indemnización (seis meses para que as persoas afectadas teñan dereito a indemnización efectiva).

Sen dúbida algunha, a creación do Fondo de compensación responde á necesidade de dar resposta a un problema básico de xustiza e solidariedade, fronte por unha banda á incapacidade e histórica pasividade das administracións públicas nesta materia, e por outra á irresponsabilidade das empresas na súa estratexia de ocultación e non prevención ante un risco de tanta gravidade para a vida e a saúde dos seus traballadores/as.

Efectivamente, como todos os problemas de ocultación e inacción preventiva ou non prevención por parte de empresarios e Administracións (case sempre politicamente ubicadas na dereita neoliberal), rematan nun drama de inmensas proporcións ao retrasar os tempos de actuación en aras da procura dun maior beneficio económico e dunha suposta protección do emprego. Falsarios e perversos argumentos que a dereita repite unha e outra vez en moitísimas ocasións cando ten que xustificar o inxustificable e defender o indefendible. Canto vale a vida dun traballador/a?

Ante esta situación de enfermidades profesionais desgraciadamente tan habituais no noso entorno laboral e pola contra tan pouco

recoñecidas polas Administracións ás ordes dos políticos de turno, os/as traballadores/as deben de ser conscientes da enorme importancia que ten a historia clínica ocupacional como ferramenta fundamental para o diagnóstico das enfermidades de orixe ocupacional e para o seu recoñecemento como enfermidades profesionais por parte do Instituto Nacional da Seguridade Social (INSS).

Así logo dende a Confederación Intersindical Galega -que dende o minuto un estivo en primeira fila dende que apareceron os primeiros casos, sempre preto e apoiando aos traballadores/as afectados, así como colaborando e apoiando sen fisuras á Asociación Galega de Afectados Víctimas do Amianto (AGAVIDA), historicamente a primeira e máis organizada asociación de afectados do amianto de todo o Estado, que sen dú-

bida marcou o camiño a seguir que agora percorremos-, consideramos imprescindible que o Fondo de compensación poida contar cos recursos económicos necesarios para cubrir os distintos problemas que teñen as vítimas, servindo para mellorar os seus dereitos e rematar dunha vez por todas coa incertidume, as angurias e os problemas de todo tipo padecidos polas vítimas e os seus familiares no seu inxus-

to e penoso peregrinar polos xulgados na procura de xustiza e reparación.

Garantir unha xusta compensación aos afectados libre destas dificultades e problemas, sobre os que as mutuas e a propia Administración levan moito tempo practicando unha política de obstrución, dificultando, cando non impedindo, o recoñecemento das enfermida-

des profesionais que lles afectan, ten que constituír un obxectivo básico e irrenunciable deste futuro proxecto de lei.

O longo período de latencia das enfermidades derivadas da exposición ao amianto conleva a que non en poucas ocasións as empresas responsables da exposición dos/as traballadores/as xa teñan desaparecido, coas seguintes dificultades para facilitar o recoñecemento da orixe profesional da doenza ou para facilitar a contribución das mesmas á reparación (cando menos económica) dos danos causados.

Nesta liña, é necesario impulsar e axilizar os procesos xudiciais asociados a estas demandas co gallo de eliminar incertidumes e evitar a impiedade final á que en tantas ocasións estes procesos xudiciais controlados polos sistemas de poder nos teñen acostumados. Neste como noutros moitos casos, unha xustiza lenta deixa de ser xustiza.

Até agora no caso dos traballadores/as afectados polo amianto, os procedementos de valoración e indemnización dos sistemas de compensación se teñen amosado bastante ineficaces, o que ten obrigado ás vítimas (cando aínda sobreviven) e ás súas familias a afrontar longos procesos de demanda por danos e prexuízos contra as empresas nos tribunais, coa esperanza de acadar a reparación á que sen dúbida teñen dereito e que ninguén lles ofrece.

Este camiño está até agora cheo de dificultades, xa que non chega con padecer algunhas das enfermidades derivadas da exposición ao amianto, véndose os traballadores/as afectados/as obrigados a demostrar que teñen traballado con amianto, debendo demostrar tamén a súa exposición e en que empresas se produciu. Todo iso cando a realidade nos indica que estas exposicións ás veces non están documentadas, que pasaron hai moitos anos (máis de 30), que as empresas non facilitan nin a documentación nin a identificación das prácticas que realizaron, ou que simplemente teñen desaparecido como empresas.

Segundo estudos recentes prevese que de agora en adiante vanse diagnosticar anualmente ao redor de 700 mesoteliomas, aos que haberá que sumar os casos de asbestose ou de cancro de pulmón e outras afectacións graves máis leves tamén vinculadas á exposición ao amianto.

Asemade estímase que aproximadamente unha cuarta parte das vítimas do amianto son e serán mulleres, que ben sufriron exposición laboral directa ou sufriron exposición ambien-

tal e doméstica ao ter contacto coa roupa de traballo que contiña fibras de amianto.

Dende o ano 1906 coñécese a existencia da relación entre amianto e asbestose, e dende 1935 da súa relación co cancro de pulmón. Asemade dende 1945 coñécese cientificamente a súa relación directa cos mesoteliomas. A pesar destas evidencias científicas no Estado español só na década dos setenta consumíronse 2,6 billóns de toneladas de asbesto. Pois ben, en 1961 a asbestose se identificou como enfermidade laboral, acontecendo o mesmo co cancro pulmonar e o mesotelioma derivados da exposición ao amianto en 1978. En 1991 o Instituto Nacional de Seguridade e Hixiene no Traballo identificou a 60.400 traballadores/as que estaban afectados/as por enfermidades laborais a pesares do cal no Estado español se seguía a permitir traballar co amianto.

Con esta información da que dispuxeron os distintos Gobernos do Estado, resulta inaudito que ata o ano 2002 o Estado español non prohibise (os últimos de Europa) o uso e manipulación do amianto nos centros de traballo,

cando 20 anos antes, na década dos oitenta, a maioría dos estados do noso entorno, Suecia, Dinamarca, Bélxica, etc., contando coa mesma información, en cambio procederon á súa inmediata prohibición.

Neste senso, existen unhas declaracións reveladoras por parte dun neumólogo da Comisión Nacional do Amianto que, nun xuízo celebrado para resolver a demanda duns traballadores afectados da empresa Uralita, declara: “O Goberno decidiu non prohibir o uso do amianto no ano 1984, cando se plantexou, polo alto custo empresarial e laboral que supuña”.

Iso si, en 1987 o Goberno de turno toma por toda iniciativa, crear un rexistro de empresas que traballan con amianto, increíblemente para que estas se rexistren, se así o consideran, con carácter totalmente voluntario. *Luvas de seda para esta parte do sector empresarial, enfermidade e morte para os/as traballadores/as e as súas familias.* Un delito de lesa humanidade a todas luces indefendible e inxustificable que segue sen castigo aos culpábeis.

Nesta tesitura e co que agora sabemos, esta iniciativa para a creación do *Fondo de Compensación* é unha medida indemnizatoria e de recoñecemento dos danos causados, que supón un mínimo acto de xustiza ante tanta irresponsabilidade, tanta cobiza e tanta deshumanización por parte dos poderes do Estado.

Esperemos que se deixen de poñer paus nas rodas e finalmente se facilite a súa aprobación, se habilite a participación no mesmo dos/as afectados/as e as organización implicadas, e se configure una estrutura de xestión democratizada e transparente que realmente facilite a consecución dos obxectivos para o que vai ser creado.

Fontes: *Anteproxecto de lei para a creación dun fondo de compensación para as vítimas do amianto promovido polo Parlamento Vasco.*//*Diario de sesións do Congreso dos Deputados.*//*Emendas propostas pola Federación de Asociacións de Vítimas do Amianto (FEDAVICA), ao anteproxecto de lei para a creación dun fondo de compensación para as vítimas do amianto* //EU-OSHA.

Depósito Legal:
C428-2012

Os contidos publicados son responsabilidade exclusiva do Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral da Confederación Intersindical Galega e non reflicten necesariamente a opinión da “Fundación Estatal para la Prevención de Riesgos Laborales F.S.P.”

Edita: Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral. www.cijsaudelaboral.org